„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
за по године . . . . . 7 ф. — н.
за четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
за годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте сваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 100. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 2. ЈУЛА 1893. ГОДИНА XXVIII.

Позив на претплату.

Од 1. јула истекао је рок претплате онима онима, који су се за прво по године претплатили на „Заставу“. За то позивамо све пријатеље срп. народне радикалне странке, да своју претплату што пре обнове, и да пораде у својој околини, да се што више претплатника прибави овом народном листу.

Странка се побринула и изабрала уредништво, које ће достојно моћи заступати начела радикалне странке и бранити народне интересе од насртаја, долазили они ма са које стране.

Цена је „Застави“ обележена на челу листа.

И овом приликом обраћамо пажњу наших пријатеља и претплатника на „Заставине“ бројеве од петка, у којима ћемо разлагати све наше ствари лаким и народу разумљивијим речима. Ми много полажемо, да „Застава“ ухвати у народу дубока корена.

Уредништво и администрација „Заставе.“

ПОСЛЕ СВРШЕНОГ РАДА.

Знали смо, поуздано смо знали, да права мука не може пропасти, да озбиљан рад мора уродити добрим и по народ корисним плодом. Кад је покренута прва мисао о организацији наше странке, разни покушаји рада у томе правцу, кретали су ствар у напред и ако не у оној мери, у којој се могло очекивати, да је наша странка могла да се креће онако, како је хтела и да није имала да савлађује многе неприлике и тешкоће. Покушавало се, радило се, док се најзад није почело одржавањем зборова, организацијом среских одбора и избором среских и варошких изасланика за изасланички збор, који је сад сретно и успешно спровео организацију странке.

Када су непријатељи народне радикалне странке јавно и тајно говорили и писали по листовима, да је код нас највећи расцеп и дар-мар, састао се наш збор среских изасланика, не имајући када чекати, да се баш у сваком изборном срезу образује одбор и изаберу изасланици. Што још није учињено и што није могло бити учињено, учиниће се, наш народ неће у томе нигде заостати, неће стати на по пута, неће свернути са правца, којим је пошао.

Када је из противничких уста суктао пламен: „поцепани сте, пропашћете“, одјек из груди народних гласио је: „Слога, једнодушност!“

И ако икада, сада нам је слога била нужна, и ако икада, сада се тај споразум показао у најсјајнијем облику своме, јер је Петровдански збор велики корак у напред, јачање и чвршћење наше странке.

Рекло се, да смо поцепани, а ми смо се на збору састали као једна душа; за нас се рекло да смо завађени, а ми се сви нађосмо у братском загрљају.

Избором централне управе учињен је добар и важан почетак. На народу је, да тој управи олакша посао и потпомогне је у раду, а на централној управи је, да одлучно и неуморно ради на своме послу.

На Петровданском збору састао се народ са највиђенијим својим људима, поверио им овај важан посао.

Овом организацијом нашао се народ и родољубива му интелигенција на једном путу, спојио се једним чврстим ланцем, међусобном обавезом, а задахнут једном мишљу и једном вољом и тежњом, која гласи: корист и бољитак народа српског.

Сложно дакле на посао и нека је сретан рад!

САСТАНАК ПЕТРОВДАНСКОГ ЗБОРА.

Још прошле године покренуо је клуб посланика српске народне радикалне странке замисао, да се спроведе ваљана и чврста организација страначка, не би ли српска народна радикална странка што боље — у слози и заједници — могла да дела, напредује и шири своја начела у народу српском у Угарској и у Тројединци. Рад око организације текао је више месеци. И данас, кад се дознало, да ће се наскоро расписати избори за српски народно-црквени сабор, пре ка је потреба била, да се што пре сазове збор посланика и среских изасланика српске народне радикалне странке. Тај се збор састао на Петров дан. Састао се и већао. Већао је достојанствено, говорио отворено, зборио свесно и одушевљено, као што и приличи људима, који имају не на језику, већ на срцу интерес свога народа, своје странке. Сви, који беху присутни на овом збору задовољни се разиђоше својим кућама, да тамо у својим крајевима причају и казују, да претставници српске народне радикалне странке хоће да приступе озбиљном раду, који ће служити на бољитак и напредак свеколиком Српству. Петров дан ће остати у памети дуго и дуго сваком брату, који дође, да у данашњим тешким приликама измени своје мисли, да се посаветује са виђеним и угледним људима наше странке, шта да се ради, како би се прилике у народу и у странци поправиле И ми од срца поздрављамо онај свесни, онај озбиљни и одушевљени рад, који нам посведочи, да је народ оран и вољан да потпомогне смерове и намере својих првака.

*

На Петров дан пре подне, као што беше претходно објављено у „Застави“ састадоше се изасланици сресни, изабрани на сресним зборовима и конференцијама и посланици српске народне радикалне странке на српском народно-црквеном сабору. Пре подне је била конференција, која је припремила предлоге за збор, који је имао бити по подне. На тој конференцији — на којој учествоваху сви изасланици и неколико посланика (неки не беху још стигли) — говорило се и већало озбиљно и свесно. Главни предмет беше питање организације страначке и о уредништву „Заставе.“

По подне у 5 сахата отворен је збор. На збору присуствоваху посланици српске народне радикалне странке: др. Антоније Богдановић, посланик румски, др. Гига Авакумовић, посланик старо-бечејског среза, др. Милан Божески, посланик ердевичког среза, Мата Косовац посланик модошког среза, Стеван Јовић, посланик беловарског среза, др. Миша Михајловић, посланик Сремских Карловаца, др. Емил Гаврила посланик великобечкеречки, Михаило Мишић, свештенички посланик среза ердевичког, др. Ђорђе Красојевић, посланик вршачки брзојавно је изјавио, да не може да дође, но да се слаже са радом збора, Јован Благојевић, посланик старо-палапачког среза изјавио је да не може доћи због свога школског посла; госп. Стеван Јефтић, посланик новосадски није у Новом Саду а г. Ђура Цвејић посланик вршачког среза налази се у карлсбадској купци. За тим изасланици: Поп Божидар Поповић (Нови Сад), Мита Ђорђевић (Нови Сад), Стеван Милетић (Нештин), Кузман Миловановић (Силбаш), Милош Рунић (Сентомаш), Сима Јелчић (Ст. Бечеј), Петар Кикић (Вршац), Моја Тодоровић (Т. Бечеј), Аца Арадски (Вршац), Јован А. Ђуричић-Биорац (Рума), др. Александар Рокнић (Митровица), Јован Секулић (Митровица), Паја Михајловић (Ковиљ), Стеван Чавић (Тител), дрнд Павле Мандровић (Вел. Бечкерек), Владислав Станков (Срп. Елемир), др. Гига Авакумовић (Земун), др. Милан Божески (Ковин), Мата Косовац (Вршац), Милан Ђорђевић (Перлез), Паја Ј. Поповић (Вршац), Стеван Моловић парох (Ириг), Сретен Јовановић, парох (Ст. Петар), Јован З. Стојановић (Варјаш), Коча Поповић (Перлез), Паја Павловић (Ср. Карловци).

Изасланик поп Дамјан Прерадовић, (Голубинци) извинио је свој недолазак и изјавио уједно солидарност с овим збором. То исто учинио је и госп. Петар Веселиновић изасланик Сремски Карловаца. Осим поменутих посланика и изасланика видесмо на збору многе угледне људе и пријатеље српске народне радикалне странке из Новог Сада и из разних крајева српских, који дођоше да се о збору овом састану и поразговарају о најпречим нам потребама, које изискује положај народа нашег у овим крајевима.

На збору су имали право гласања изасланици, а остали учесници имали су такође право говора, тако, да је цео скуп имао изглед јавнога збора.

Као изасланик магистрата фунгирао је др. Владимир Деметровић, велики бележник новосадски, а изасланик полиције био је Стеван Медурић. Морамо приметити, да је полиција новосадска употребила најстрожије мере. Изгледа нам, да је неко морао денунцирати цео овај збор, кад су власти употребиле све што се само дало употребити. Др. Миши Михајловићу као сазивачу овог збора забрањен је био сваки говор. Чак му се није допустило ни да отвори и поздрави збор. Протести подигнути против тога не помогоше. Др. Миша Михајловић морао је ћутати. Ми знамо да у Угарској постоји слобода збора и договора, коју и закон ујемчава међу тим, то као да не вреди за нас. И нама само остаје да запитамо овако јавно, да ли су радикали неки револуцијонари или су то слободни и независни грађани, који се крећу и делају у границама закона?

Како др. Миша Михајловић као сазивач збора није смео да отвори збор, јер му је то власт забранила, то отвара збор поп Божидар Поповић, парох новосадски. Отварајући збор, изјављује, да је он морао заменути др. Мишу Михајловића, коме је власт забранила говор. Поздравља збор добродошлицом и представљајући важност његову, позива чланове му на сложан и заједнички рад. Најпосле позива збор, да се конституише и предлаже за председника др. Милана Божеског адвоката у Ковину, посланика ердевичког среза и изасланика ковинског. — Збор усваја предлог поп Божидара Поповића и уз бурно то питање изнео је др. Миша Михајловић, посланик на нашем нар. црквеном сабору. Конференција је једнодушно, једногласно и са одушевљењем за уредника „Заставе“ изабрала посланика на нашем народно црквеном сабору, др. Емила Гаврилу, адвоката из Вел. Бечкерека Уједно су изабрани наши највиђенији људи, који су отишли и поздравили г. др. Емила Гаврилу и известили га о избору. Г. Гаврила се на тај једнодушни позив и избор одазвао, и док удеси своје ствари, доћи ће у Нови Сад.

Достојанство збора.

Свакоме правом родољубу закуцало је силније срце од одушевљења, видећи многу искупљену браћу из свију крајева наших. Било је ту мноштво одабраних седих бораца из Милетићеве гарде. Др. Милан Божески, народни посланик достојанствено је руководио збором и свима присутнима има се приписати, да је збор сачувао своје достојанство, и доказао, да не постоји расцеп у нашој странци.

Оне седе главе, које нису пожалиле труда да дођу на збор имали су важнија посла но да се осврћу на — отпадника.

У Тошиној гостионици.

Кад је збор свршио свој посао, сви гости отишли су код Тоше, на пријатељски договор. Ту је прво г. Мита Ђорђевић учитељ прочитао извештај управног одбора, који је руковао „Заставом“ из којег се извештаја најбоље видело, за што је Јовић уклоњен са уредништва. Овај извештај примљен је једногласно. За тим су пале многе одушевљене речи и здравице.

1. Др. Миша Михајловић наздравио је радикалној странци.
2. Поп Божидар Поповић — новом уреднику „Заставе“ г. др. Емилу Гаврили.
3. Др. „Гаврила“ друговима, који ће га помагати у раду.
4. Др. Миша Михајловић помену др Богољуба Милетића.
5. Г. Пера Попадић, управитељ „Задруге“ — др. Миши Михајловићу.
6. Др. Миша Михајловић — српској омладини.
7. Г. Мита Мушицки правник, у име омладине, централном одбору радик. странке.
8. Г. Сава Стојковић, занатлија, родољубивим свештеницима.

Крунашки фонд.

Г. Срета Јовановић, свештеник из Сентпетера предложио је, а присутни гости усвојили су, те је том приликом лепа свота прикупљена за крунашки фонд.

Заједнички ручак и вечера.

У локалу код Фабри-а био је заједнички ручак и вечера, ту су се још боље упознали и зближили многи чланови наше странке из разних места. Некоји од чланова изасланика, који до сада нису имали прилике, да виде нашег најомиљенијег песника Змаја Јована Јовановића, упознали су се с њиме приликом заједничког ручка. При вечери која је текла весело и у лепом расположењу било је много искрених речи и здравица.

1. Др. Миша Михајловић, здравио је оним радикалним листовима, који раме уз раме раде са органом наше странке „Заставом“.
2. Др. Александар Рокнић, г. Пери Попадићу, управ. „Задруге“.
3. Др. М. Михајловић, г. Мати Косовцу, учитељу.
4. Др. М. Лукић, поп Божидару Поповићу.
5. Г. Сава Стојковић, г. Мити Ђорђевићу, учитељу.
6. Г. Срета Јовановић свештеник, српском народу и г. пароху Стевану Моловићу.
7. Г. Паја Чакић из Ковиља, централном одбору.
8. Др. М. Михајловић, српским учитељима.

Поздрави.

Из многих места добио је збор брзојавне поздраве пуне одушевљења и родољубивих речи, које доносимо на другом месту.

Испраћање гостију.

После заједничке вечере и весеља, које је трајало до зоре, и које је зачињено осим здравица и лепим певањем и гајдашем, гости су се почели разилазити својим кућама, а Новосађани су их испратили. Сви присутни отишли су у лепом одушевљењу, задовољни са искреним братским дочеком, сложним радом и тврдим убеђењем, да ће наша странка, која се сада чврсте организовала, напредовати на корист и понос целог народа.

ПОДЛИСТАК.

СЛИКЕ СА ЗБОРА.

Долазак и дочек гостију.

Заталасао се народ, поврвио са свију страна Угарске и Тројединце, прегнуо својом снагом и у већини наших изборних срезова и вароши одржао зборове, изабрао своје изасланике и опремио их на Петровдански збор у Н. Сад. Још у очи дана збора почели су стизати гости из свију крајева. Одбор одређен за дочек гостију дочекивао је госте на жељезничкој и паробродској станици. Свакоме госту могао си на лицу читати поимање озбиљности и положаја свога, али и ведрину и одушевљење за рад. Многи од гостију дођоше жељезницом, многи лађом и на коли. Били су заступљени скоро сви изборни срезови и вароши, и ако је због пољског рада сваки у великом послу био.

Из конференције.

И ако на другом месту доносимо опширније рад конференције и овде помињемо, да је ту владала једнодушност и све је у слози и споразумљењу рађено. Народни изасланици били су свесни свога задатка а наши противници се љуто преварише.

Конференција је наставила свој рад после подне и споразумела се о свима важним питањима, који су у странци на дневном реду.

Избор уредника „Заставе“.

Од важнијих питања у конференцији, било је питање и о сталном уреднику „Заставе“.

Поздрави.

Из многих места добио је збор брзојавне поздраве пуне одушевљења и родољубивих речи, које доносимо на другом месту.

Испраћање гостију.

После заједничке вечере и весеља, које је трајало до зоре, и које је зачињено осим здравица и лепим певањем и гајдашем, гости су се почели разилазити својим кућама, а Новосађани су их испратили. Сви присутни отишли су у лепом одушевљењу, задовољни са искреним братским дочеком, сложним радом и тврдим убеђењем, да ће наша странка, која се сада чврсте организовала, напредовати на корист и понос целог народа.

клицање: „Живео др. Божески!“ бира др. Милана Божеског једнодушно за председника збора.

Др. Милан Божески заузимајући председничко место, захваљује на поклоњеном му поверењу и истичући цел и смер овог збора, изјављује своју наду, да ће збор сагласно и озбиљно прихватити расправу у предметима о којима ваља да решава. Уједно моли збор да изабере себи перовођу и предлаже за перовођу Миту Ђорђевића учитеља у српској вишој девојачкој школи новосадској. Збор усваја овај предлог и једногласно бира Миту Ђорђевића за перовођу.

Др. Милан Божески. У језгровитом говору разлаже, да је цел збору среских и варошких изасланика, да сроведе, односно да доврши организацију срп. нар. радикалне странке. Саборски рад. клуб решио је да спроведе организацију срп. нар. радик странке. Организација је по замисли рад. клуба отпочета у изборним срезовима, а на овом је збору сада, да отпочету организацију доврши. Разлаже потребу овога збора. Свака странка, која хоће да ради и да покаже резултата у своме раду, мора се организовати. Тако је са свима странкама, па тако је и са нар. радик. странком. Избори за нар. црк. сабор треба да затеку странку спремну, организовану, те да странка из изборне борбе изађе с онаким резултатом, какав одговара поверењу, угледу и снази рад странке у народу нашем. Осим овога ускориће сазив овога збора и потребу страначке организације неуређени одношаји, који у последње време настадоше у странци. Томе једном за свагда треба да учини крај организација рад. странке. Према томе прека је потреба била, да се сазове збор среских изасланика, који ће изабрати централни одбор. Пре него што пређе збор на избор центр. одбора, подноси збору на претрес нацрт штатута за организацију срп. нар. радик. странке и моли збор, да саслуша нацрт и учини своје примедбе (Збор саслушав говор дра Милана Божеског одзива се са бурно: „Живео!“) Умољава Миту Ђорђевића да прочита нацрт правила.

Мита Ђорђевић чита нацрт правила срп. нар. радикалне странке.

Паја Ј. Поповић (Т. Бечеј), предлаже, да би централни одбор имао бити подвргнут контроли збора среских изасланика.

Др. Милан Божески мисли, да овај предлог ваља да отпадне, по што рад свих одбора подлежи контроли општих страначких зборова. (Збор се слаже с овим предлогом.) У погледу мандата централног одбора мисли, да би најбоље било, да тај мандат траје до идућег главног страначког збора. (И овај се предлог прима).

Дрнд Паја Мандровић, изасланик в. бечкеречки, напомињући, да је задаћа збору среских изасланика да доврши организацију срп. нар. радикалне странке, вели да ће збор то учинити избором централног одбора. Централни ће одбор бити глава рад. странци, а та глава треба да је будна, бистра, мудра и интелигентна. За то у централни одбор треба да уђу одабрани чланови рад. странке, који својим досадашњим радом стекоше поверења у странци, који и спремни и вољни, да енергично раде у корист странци и народу. Предлаже за чланове централног одбора: за Угарску и Троједницу ове чланове срп. нар. радикалне странке: **За ужу Угарску:** Ђуру Цвејића адвоката у Вршцу, дра Милана Божеског, адвоката у Ковину, дра Емила Гаврилу, адвоката у Вел. Бечкереку, поп Божидара Поповића пароха новосадског и Милутина Везилића економа у Сентомашу. — **За Троједницу:** Дра Александра Рокнића, адвоката у Митровици, дра Антонија Богдановића, адвоката у Руми, Јована А. Ђуричића-Бијорца, трговца у Руми, дра Ђорђа Красојевића, адвоката у Ср. Карловци и дра Мишу Михајловића првог физика у Ср. Карловци. — Збор једнодушно бира поменуте чланове централној управи срп. нар. рад. странке?

Петар Петровић (Перлез) пита, који се листови имају сматрати за органе српске народне радикалне странке.

Др. Милан Божески изјављује, да је у нацрту страначких правила речено, да се за главни орган српске народне радикалне странке сматра „Застава.“. У погледу осталих листова, који хоће себе да истичу радикалним, решиће централна управа страначка. (Овај одговор узима се са одобравањем на знање.)

Др Милан Божески извештава збор, да је са разних страна стигло поздрава овом збору и позива перовођу да их прочита.

Мита Ђорђевић, перовођа чита брзојаве.

Међу брзојавима био је један из Врдника са потписом, који је понизио Јовића, и други из Сомбора без потписа имена, који је хтео да уздигне Јовића, а целу странку понизи.

Председник предлаже да се ова два брзојава сматрају као да нису ни прочитана на збору, те да се одмах подеру.

Стеван Јовић довикује: Нека се штампа.

Збор једногласно усваја предлог председников да се подеру и не штампају, јер је хтео да очува достојанство овога збора.

ЛИПИК. Данашњем збору жели сретан рад. Др. Красојевић.

ГОЛУБИНЦИ (преко Инђије). Дужношћу спречен не могу доћи. Изричем своју солидарност са збором. Живели! — Прерадовић.

СЕНТА. Изјавите сутрашњем збору мој поздрав. Живели! — Стојшић.

БЕЧ. Бечка радикална омладина поздравља збор. Захтева позитиван резултат тврдо уверена, да без добре организације опстанка странци нема, а без радикалне странке ни опстанка српском народу. Живели!

ТОПУСКО. Сакупљену браћу једномишљенике на партијском договору поздравља Бакмаз.

ВРШАЦ. Поздрављам збор са жељом да буде прожман слогом, тако вам Бог помогао! — Коста Маринковић.

ВЕЛ. БЕЧКЕРЕК. Да Бог да успешно било. — Милан Ћосић.

БЕЛА ЦРКВА. Спречени црквеном славом овде не могосмо доћи на збор, али умно и духовно с вами смо, те од срца кличемо вам: сретно да бог да, настојте мудро и енергично отровно семе раздора и неслоге у клици угушити, које нам странку руши и углед јој обара. — Милан Крстић, Мита Јовановић, Тома Крестић, Коста и Мита Ђорђевић-Нанчић.

СР. КАРЛОВЦИ. Препречен лично присуствовати збору, изјављујем овим путем: да се са вашим радом потпуно слажем, те молим, да ме сматрате као и да сам присутан. Желим сретан и беритетан рад. Живели радикали! — Пера Веселиновић управитељ „Задруге“.

МЕЛЕНЦИ. Крајње је време да се радикална странка организује, с тога одобравамо сазив збора. Желимо успешан рад. — Светозар Николић, Лаза Субић, Јова Илић, Теофан Јанковић, Лаза Шевић, Пера Галашун, Коста Ристић, Мита Габоров.

ИНЂИЈА. Поздрављамо данашњи састанак. Живели радикали! — Ракић и Пузински, Бечкеречанин

КОВИН. Од данашњег збора народ много очекује. Не празне речи, но дела нека оправдају поклоњено вам поверење. Делајте по оној народној: „Ни по бабу ни по стричевима“, па да нас види Бог! У то име сретан и успешан вам рад! — Радивој Павловић, Стефан Рајковић, Лазар Вишницки.

ПИРОШ. Само слога Србина спасава! Сложно дакле, браћо, радите, немојте се цепати! Поцепане лако нас непријатељи победити могу. — Ради црквене славе, а као једини учитељ у мојој општини, не могу у конференцији лично учествовати. Добар споразум жели од свег српског срца — Ћира Каракашевић.

ЗЕМУН. Сложан рад лепој будућности нашој нек вас води жељеној мети српски осећај. Сретно! Не клоните, браћо! Живели! Живео Милетић! Живео Јаша Томић! — Жекић, за земунску трговачку омладину.

СОМБОР. Поздрављамо организацију радикала. Желимо сретан и сложан братски успех и споразум. — Марко Бељански, Младен Канурић, Мита Ненадов, Душан Ненадов, Младен Илкић, Душан Лазић, Младен Лазић, Ђура Стеванчев, Зах. Стојковић, Јаша Гергуров, К. Милутиновић, Средоје Гергуров, Данило Грујић, Тоша Лазић.

Осим ових брзојава било је и писмених поздрава, које све не можемо донети због простора. Овај величанствени збор, који је овако сложно обављен разишао се задовољан у најбољем реду, пошто је председник објавио да је сав дневни ред исцрпљен.

ПОСЛЕ МИТРОВАЧКОГ ЗБОРА.

Мислио сам да ће се наћи други који члан сазивач митровачког збора, да одговори „Србобрану“. Не хтедох опет да се плећем ја. Не воле ја кавгу а мрзим размирице, Бог ми је о томе сведок; па ипак морам баш ја, опет самовластно, опет на своју руку да пречистим мало рачуне и са „Србобраном“. Ако је ствари овој ико крив, ја богме нисам, јер ја не забадах трн у здраву ногу.

На ружна подметања уредништва „Србобрана“ у бр. 41. одговорили су сазивачи митровачког збора у броју 44. „Србобрана“ достојанствено и мирно. Па ако је поред све мирољубивости „Србобран“ лоше прошао, нека не криви због тога нас, већ своју наглост, своју неповерљивост. Но уредништво „Србобрана“ ни тада се не трже, не сети се братске сложне борбе наше, већ и даље забада трн. Посао је ово заиста непојмљив. Шта хоће тиме „Србобран“ да постигне? Сметамо ли ми развитку Српства у Троједници? Јесмо ли ми какве издајице? Ако смо издајице, ако ми сметамо срећи Српства, нека се то јавно и рече али и докаже. Па ја сам уверен, да ће се сазивачи митровачког збора и покретачи Српства у Срему радо понући са јавнога поља и неће сметати „Србобрану“ да он коло српске борбе поведе, боље, бујније и беритетније!

У истом бр. 44. „Србобран“ надовезује на одговор сазивача митровачког збора: „да се надао да ће одговор сазивача бити исто тако стваран, без сваке страсти и срчбе као и његово питање, да ће све задовољити и сваку сумњу сузбити, да је чекао читавих осам дана на одговор, да је одговор тај добио добио хектографисан из Карловаца без ичијег пропратног писма, да су сва имена потписана једном руком и да је та иста рука неке ставке и речи брисала а неке уметнула. У 45. броју „Србобран“ опширније одговара, но ма да се труди да донекле заглади своју неоправдану насртљивост, ипак злурадост и повређена сујета избија јасно на површину. Уредништво се брани тиме у своме одговору: „да је ту вест дознало из најмеродавнијих политичких кругова и из званичног листа, који је морао бити такођер добро обавештен“, а морало је тој вести тим пре поверовати, што је збор уговорен без знања и споразума са уредништвом „Србобрана“, те изгледа, као да су сазивачи били наканили на збору нешто закључити, чим се „Србобран“ не би могао слагати. „Ту помисао поткрепило је мимоилазење „Србобрана“ са позивом и она неизвесност, која је после збора владала о свему **што се односило на конференцију;** па пита своју публику јесу ли — не сазивачи већ управљачи са збором скинули са себе ту сумњу? Па онда нас благонаклоно упућује на она два наша добро позната а упливна митровачка господина и члана хрватске народне странке што нијесу били далеко од **конференције**, те су у Загреб мјеродавној господи и извештај послали. Али би ипак „Србобрану“ мило било „када би се јавности предала и имена учестника у конференцији и овјеровљен записник о свем оном што се у истој говорило, закључивало и закључило; тако ће се свима доказати, да је и у конференцији онако говорено и оно закључено што и на јавном збору.“ Толико „Србобран“.

На та нова сумњичења одговорићу кратко али истинито ево ово.

Када је онаки небратски нападај у 41. броју „Србобрана“ изишао, позвао је др. Рокнић и остали Митровчани сазиваче збора на договор у Руму. Тамо су се састали неколико сазивача и углавили у главном одговор „Србобрану“ а оставили нами Карловчанима, да ми тај одговор тачније и опширније саставимо и „Србобрану“ опремимо. Ми смо се томе и одазвали. Тада се случајно у Карловци нашао и парох Моловић, те одговор, који сам ја саставио, поправљен је договорно са др. Ђ. Красојевићем и Ст. Моловићем.

Но хтедоше избећи прекор, да смо у тако важној ствари радили на своју песницу, те зато дадосмо тај одговор хектографисати и разасласмо га сазивачима митровачког збора, са молбом: да нам телеграфски јаве, слажу ли се с тим одговором или не? Митровчани и Румљани су нас већ на састанку у Руми опуномоћили, да их потпишемо, остали нам јавише да пристају. Др. Гига Авакумовић одговорио нам је писмено, да није био на збору, те не може дакле ни одговор потписати а Дамјан Прерадовић није нам ништа одговорио. Тада је др. Ђура Красојевић сећајући се дугогодишњег личног и начелног пријатељства са власништвом и уредништвом „Србобрана“ — својом руком бриса и уметао ставке и речи у том хектографисаном одговору, ублажујући многу оправдану оштрину. Др. Красојевић је — на основу телеграфски или писмено добивене пуномоћи — потписао сазиваче митровачког збора, па не могавши уредништву „Србобрана“ ништа лепога рећи, послао је тај хектографисани одговор „Србобрану“ без пропратног писма. Сазивачи збора налазе се у Руми, Краљевцима, Митровици, Карловцима и Иригу, дакле су раштркани, па је заиста и крајње неуместно и смешно чуђење „Србобр.“ да је тек после читавих осам дана одговор добио. А што се тиче тона у одговору и страсти и срдбе, то вам и сада кажем, да је за онако гадан поступак одговор требао бити много рогобатнији и сила оштрији. Што смо се у своме одговору ипак трудили да мирни будемо, то имате да захвалите не својој особи ни пријатељству, већ обзирима на општу народну ствар, која и овако од таких лудих поступака пати, а која би тада још више патила. Да вас нећемо задовољити, то смо у напред знали, јер вашој увређеној сујети и пожуди за диктаторством тешко је задовољити. А што ви и сада сумњате то показује малу дозу памети и покварено срце. Зар су наопако за уредништво опозиционалног „Србобрана“ тврдње „најмеродавнијих кругова“ и „званичних новина“ веродостојније од јавне речи толиких опробаних народних бораца? Што уредн. „Србобр.“ прича, да је збор сазван без договора и споразума с њиме, то је врло лакомислена лаж. Кад је после државног удара у Београду био власник „Србобр.“, тада су разговору др. Тонка Богдановић и др. Ђ. Красојевић потакли и питање о сазиву сремског збора. Г. Паја Јовановић тада је диктаторски попретио: „Нека они покушају, ако смеју, да збор у Срему сазову, а он ће им већ показати јер Срем мора бити под упливом „Србобрана“. Тој претњи нико тада није полагао никакову вредност. Но власник „Србобран“ озлојеђен, што се без његова благослова хоће да одржи радикални збор, не само да није хтео да зна ништа за збор, већ је пропустио у своме листу изјаву др. Чобанића и другова, да народ на тај збор не долази. Тада је морао др. Рокнић да пошље нарочитог човека са изјавом митровчана и пропратним писмом. Зовели се то г. Јовановићу пријатељски посао? Јесте ли знали за збор? Јесте ли кварили збор? Јесте ли кварили организацију? Но сад долази најлепше. „Србобран“ вели да је тој вести „нар. новина“ морао тим пре поверовати, што је збор без знања његовог заказан, те изгледа као да су сазивачи наканили били на збору нешто закључити чим се „Србобр.“ не би могао слагати — „У лажи је плитко дно“ вели народна пословица, па тако и ми. Кад су се на збору читали телеграми тада је прочитан и један одломак из писма г. Павла Јовановића власника „Србобрана“ у коме вели: „да не може доћи на збор јер мора ићи у Љубљану на састанак са Младочеси и Словенци“. За збор сте дакле знали, а ако сте што сумњали у сазиваче митровачког збора, онда вам је била света дужност да дођете на збор и спречите бруку и своју и нашу, а не да се млатите безуспешно по Љубљани.

Најпре смо нападнути били да смо јавно, на збору, записнички изјавили поверење бану грофу Куен-Хедерварију. Кад су ту очиту и безочну лаж десет хиљада људи могли опровргти и опровргли је, тада се сумњичи конференција и управљачи збора а не сазивачи, и сумњиво се спомињу нека два наша добро позната митровачка господина, што нису били далеко од конференције. На ово вам велим ово. Конференција је одржана јавно у гостијони у присуству бар 40 људи, а не при затворени врати. У конференцији нити је било председника нити перовође нити записника. Имало се просто установити: Ко ће збор отворити; ко ће реферисати и како ће се збором управљати? Ко да буде председник, перовођа и извештач? Дакле технички део збора, о начелима, резолуцијама или таком чему није било ни цигле речи. Једино је изабрат ужи одбор који ће телеграм цару и краљу нашем саставити и збору предложити. И водили се преговори о томе, кога да бирамо за изасланике а кога у среске одборнике.

А будите уверени, да смо знали да ће тај део рада конференције тако силно занимати уредника „Србобрана“, ми би се постарали, да попут парламента водимо стенографске белешке, онда би можда и те дерне неизвестности о раду конференције колко толко нестало. Но заиста би нас — сазиваче митровачког збора — јако обвезали, кад би имали доброту, да нам растумачите: који су то управљачи збора, јер ми знамо само за председника збора, који је одиста збором управљао и за референте зборске? А што се тиче она два митровачка упливна господина и члана хрв. нар. странке имајте доброту и то растумачити нама и народу у каквој су свези они били са збором и конференцијом? Али немојте шепртљити и извијати, већ просто на просто, да вас сви разумемо. Да сам таке гадне подвале читао у „Новом Времену“ или у ком другом противничком листу, ни главе не бих на њих обрнуо. Али кад се тако крупне лажи у „партијским пријатељским (?) листовима“ износе, онда мора човеку крв узаврети. О низу чланака „Да се разумемо“ проговорићу првом приликом, а сада да завршим.

После толиког дремежа и учмалости, после толиких народних разочарања и грдног неповерења и нехата, који је махом свуда корена ухватио, заталасан је силно народ српски и одушевљен за очајну борбу. И тада посред тога одушевљења народног устају два главна борца, који се пером и речи боре, устаје Паја Јовановић у „Србобрану“ и Стеван Јовић у „Застави“ и „Стражи“ те сумњиче баш главне покретаче народне ствари. Ако смо што погреш-

но или зло учинили, устаните и докажите то. Ако је зло учињено нехотице, поправите ако сте кадри. Ако је хотимице онда слободно ударите жиг издајства — али пазите се добро! За сваку вашу крупну реч изнесите и крупне доказе, иначе ће вам сав поштени свет пљунути у лице као крупном лажи, који тежи диктаторству.

Ако се у странци нашој и даље овако нечувена чуда догађала буду; ако се странка не организира; ако сваки Муса Кесецијa буде смео ударати на странку нашу, на органе наше и на борце наше — онда је време да јавно потврдимо, да ми нисмо кадри поштену, јавну борбу водити, да ми нисмо јунаци већ вуци, који се између себе кољу, и онда је крајње време да се оканемо ћорава посла и — сиђемо са јавна поља коме дорасли нисмо. А онима којима сам ја трн у оку, ево јавно довикујем: ако се у странци — не већина већ и само знатнија мањина — покаже, која држи, да сам ја у странци излишан или можда и штетан, онда ћу се ја онога часа повући са јавног поља, па ко зна боље — широко му поље.

У Карловци у очи Петров-дана.

Др. Миша Михајловић.

ШКОЛСКО ПИТАЊЕ ПОСЛЕ САБОРА.

Прошлом српском народном црквено-школском сабору подастрт је између осталих по наш народ корисних и некорисних предмета и предлог о уређењу наше школе. Народни заступници имали су да кажу у томе питању своју реч. Међу народним посланицима беху и два школска човека, који се трудише, да што више утичу у расправи о уређењу и бољем усавршењу нашег школског питања, које дубоко засеца у наш јавни живот. Но крај свег мара двојице учитеља, нађе се веома мало људи у сабору, да делом посведоче, е им је школа и њезин напредак на срцу. Конзервативан дух сабора није могао, да се отресе ни после двадесет и више година. Он још и сада провејава, баш међу онима, који по својој спреми и интелигенцији ума и срца треба да схватају потребе школске, које не трпе одлагања, тим више и пре, што је школа у напреднијих народа веома далеко одскочила од наше, која стоји тамо где је и пре две десетине година стојала. Школа, као и свака друштвена установа, мења се. Наука не стоји на једном месту, она из дана у дан напредује и корача џиновским кораком, а за њоме морају да иду и њезини носиоци.

Пре овога сабора одржало је српско народно учитељство своје две скупштине (у Вел. Кикинди и Ст. Бечеју). Учитељство је проговорило одлучно. Оно је спремно и позвано у првоме реду, да свестрано испита школске прилике, те да их удешава према духу времена, а у смеру, да школу подиже на ону висину, на којој данас стоје школе у најнапреднијих народа у свету. Одржање скупштине претресле су школску уредбу и наставни план школски, рекле су своју о данашњим школ. књигама, које данас пишу звани и незвани, које пише ко хоће и како хоће. Учитељске поменуте скупштине донеле су нацрт и подастрле га народном црквено-школском сабору на мериторно решење, а преко своје највише власти, школскога савета. Но овај га није достојно прихватио, него је сабор као и до сад при крају свога заседања сетио се последње своје бриге — народне школе, те дај на врат на нос изабери неколико посланика као одбор, који ће на брзу руку скухати кашу, којом ће се народна школа можда још двадесет година залагати и њоме свој чемеран живот таворити.

Па шта је било са предлогом и нацртом учитељске скупштине? Школски савет га је примио и бар да га сачува тамо, где обично многа прашина и заборав напада те кад тамо једном дођу људи, који потпуно схвате значај школе по народни живот, ако ништа, видеће да је бар било људи, који се истинито борили да победе мрак.

Искрене жеље српскога народнога учитељства нису могле да нађу у сабору ни половице, која ће их прихватити и у живот привести; оне се одбиле као бурни вали узбурканога мора од хладне стене тврдих и каменитих брегова. Било је њих у сабору, који истина увиђају потребу реорганизације школа, али се ипак поновило оно старо: „Сачекајмо до бољих времена!?“ Зар је српска народна школа толико заслуге и уважења стекла за време само да речем две десетине година, тога времена, у коме је она неуморно делала о бољитку и срећи свога народа? Зар тима људима није доста жртава, које је приносило а и данас приноси народно учитељство на жртвеник народне просвете, које брине две бриге, стоји између две ватре. Брине бригу о одржању свом и своје породице, а ради крваво на бољитку свога народа како у школи тако и ван ње. Минимум учитељске плаће остао је као и пре двадесет година; ово не треба ни да је чудо, кад се већина у нашем сабору угледа на већину у државноме сабору, па из пијетета не ће да се замери. Но још нешто да споменемо, што изгледа озбиљно, а овамо је смешно. Људи као људи греше, па хоће да се и поправе. Сетили се после двадесет година и учитељске мировине, па хоће да оснују пензиони учитељски фонд, а знају, да наше учитељство уплаћује већ одавна у државни мировински фонд, који држава не мисли крњити, нити га је воља из својих шака шале упустити. Но о томе доста.

Да пређемо сада ми на једну веома важну чињеницу, коју је ова учитељска скупштина донела и уврстила у своме нацрту, а то је школски надзор. Као сваки рад, тако и рад у школи позван је да надгледа онај, који се у томе послу разуме. Но није доста ни разумевати се површно, него свестрано, кад хоћеш да цениш, допуњујеш и поправљаш. Код нас је на жалост обратно. Онај, који разуме, ради, а онај, што не разумева цени рад, а о допуњавању и исправљању нема ни разговора. Код нас постоје у местима школски одбори са управитељем. У томе школском одбору има по где где и писмених људи, но већим делом седе тамо неписмени и неразумни. Данас управитељску дужност врше свећеници, доктори, трговци, занатлије а на селима и ратари, дакле свако пре него стручњаци — учитељи.

Ко ће онда млађе наше учитељство да исправља кад из школе изиђе, понесе собом голу теорију, да ту теорију доведе у потпун склад са праксом, ако не онај, који је био практичан учитељ. Ко да му помогне да не мучи по пет, шест година и себе и ону невину дечицу, измишљајући све то подеснији начин, којим ће олакшати појимање школскога предавања? Те отуда и видимо стотину начина, којима се учитељство служи и нема ни две школе, где влада један начин у предавању. А да је ту опробани стручан управитељ, који је десетак година у школи пробавио и у школској књижевности признања стекао, кад би млади учитељ имао жив пример, на који би се угледао, колико би тиме наша школа добила и у напред коракнула.

Наше веће опћине могле би, и да не сачекају саборског решења у томе погледу, да установе себи стручна управитељска места, те да имају оваке управитеље, који не би били уједно и предавачи у школи, шат би и сабор пре увидео потребу да установи бар по срезовима стручне школске управитеље. Можда би ово наишло на отпор баш онде, где неби требало да наиђе. Наше свећенство је од утецаја у нашим опћинама, па је и школу тако рећи метнуло под своју папучу. Ово је могло да буде пре двадесет и више година, док се у школи нашој учили катихизиси, часловац, псалтир и црквено појање, али данас кад реализам на све стране преузима маха, време би било да и у школи друкчије буде, те да узме себи стручне школске управитеље и надзорнике, а нека свећенства, нека оно припази по позиву своме искључиво на то, да се одрже црквене догме у свој својој чистоти, и да се не увуче убитачна јерес у школске књиге те врсте и у предавање науке о вери.

Често хоће учитељству да се добаци, да оно није много школа прошло, па не заслужује ни веће плаће ни већег признања. Нисмо ни против тога, да се учитељство академски образује т. ј. пре но што ступи у учитељску школу сврши осам гимназијских или реалних разреда и положи испит зрелости, али се бојимо да би се веома мало њих нашло, да се посвете теретном учитељском позиву, крај оваке награде и признања. Но да завршимо.

Српско народно учитељство показало је, да је родољубиво да схвата свој узвишени позив, то показује његов рад у школи и у народу, то показује рад и глас двојице заступника народних учитеља у нашем прошлом сабору, који су као добри војници свога народа постојали и на страшном месту, где се копља ломише, кад се оно непријатељи народни окупили и наперили своје отровне стреле, да њима збришу и за навек сатру крвљу српским стечена права и тековине народне, злогласним јединственим статутом.

Српско народно учитељство потпуно је оправдало поверење народно, те је заслужило да и у већем броју улегне у наш народни сабор, те, да у братском загрљају са пријатељима српске народне школе разбију мутне облаке, који се надвили над пећеничким али витешким народом српским, те да и њему једном сијну лепши и светлији дани.

Србобранац.

Поглед по свету.

— Секретар српског посланства у Бечу, Барловац, отпутовао је по наредби српске владе из Беча у Карлсбад да бившим либералним министрима, Рибарцу и Кундовићу, који се тамо баве, преда званичан позив, по коме их председник народне скупштине позива, да 3. о. м у суботу буду у Београду. Тога дана почеће у народној скупштини оптужба бившем либералном министарству за многобројна недела и незаконитости, што су их починили. Хвала Богу, кад и министрима има суда.

— Сви листови баве се сада посетом руског престолонаследника, коју је учинио немачком цару. Немачки цар изашао је на станицу и дочекао царевића Николаја Александровића. Ту се немачки цар пољубио са руским царевићем, одвео га у нов дворац, а војена банда свирала је руску царску химну. И немачка царица и принчеви поздравили су руског царевића. Држи се, да ће ова посета још боље учврстити мир у Европи.

— Раднички покрет узима по свима државама све веће размере. Мање више све државе увиђају озбиљност и савременост радничког питања и изалазе му на сурет. У Бечу је ових дана одржан велики раднички збор на који је дошло преко 10.000 радника. Ту су закључили, да траже да се уведе опште право гласања. Збор је текао у најбољем реду.

ДОПИСИ.

Панчево, на Ивањ-дан. (Повишица плате учитељима. Муниципална скупштина, која је била 15. јуна имала је више важних предмета, да решава. Међу овима је и повишица плате нашим учитељима у комуналним школама. Да се не би мислило, да је то све тако глатко ишло, као што у први мах изгледа, ево ћу у кратко испричати целу историју, у колико сам је могао сазнати.

Још пре две године дана предали су овдашњи учитељи молбеницу, у којој су молили за повишицу; јер је скупоћа сваким даном све већа, а потреба тако исто. Но ова молбеница није никад дошла на дневни ред. Разни су узроци томе, а међу овима је један од врло важних, који баца врло лепу сенку на учитеље и који не могу пропустити, а да га не споменем. У исто доба, када је та учитељска молбеница поднесена, поднели су овдашњи варошки чиновници молбу за повишицу. И они познавајући „дарежљивост“ Панчеваца умолише учитеље, да за сад отступе од искања повишице, јер рекоше, ако обе молбе дођу на дневни ред, одбиће обе, те тако неће бити никоме поможено. А ако једна дође и то чиновничка, да ће се они потрудити да добију, а добију ли они, то ће они свим силама настојати, да се учитељској молби задоста учини. Учитељи учинише по вољи, надајући се, да ће они доиста откупити своју задану реч. Њихова молбеница стави на дневни ред, но то не буде и као што се чуло, баш ти чиновници беху највише противни.

После две године и то ове године скочише учитељи на ноге лагане, те се ставе у споразум са градским г. начелником, ставивши лепе увете у случају да им се повиси плата и то: да ће се примити занатлијске и повторне школе, ако им се плата повиси са 300 фор. градски г. начелник обећа, да ће порадити како само узможе; јер вели, то су услови врло повољни. Варош ће имати много мање издатака, а учитељима ће бити добро поможено; јер ваља знати, да се учитељима за те школе плаћало и то за занатлијске школе од сата 40 фор. годишње а за пофторну школу 80 ф.

Сад кад учитељи видеше, да имају једног важног пријатеља уза се, не мироваше, него обиђоше наше чланове и финанцијски одбор и скупштинаре молећи их, да им буду наклоњени, што ови и обећаше.

Е, сад дође скупштински дан. Разно се причало о томе, и живо се говорило о тој повишици по вароши и свако је радознало чекао скупштински дан.

Кад дође ред на ову ствар, прочита се молбеница и мишљење финансијског одбора, који вели; да је доиста потребно да се учитељима повиси плата са 200 ф. Даље, да уз ту обвезу, коју сами предложише приме још и трговачку школу, те би тако учитељима било натоварено много дужности а повишице фактично не би било. Но варошки одбор беше другог мишљења: он беше истог као и учитељи с додатком, да им се још у обвезу ставе 18 часова трговачке школе.

У први мах изгледало је, као да ће брзо бити готово, но устаде г. др. Ненадовић, да уз те дужности приме учитељи Срби још и дужности појања у цркви, вођења деце и обучавање истих у црквеном певању и то као што рече г. доктор из родољубља. Наравно да се овај предлог са одушевљењем прихватио, та за бога, учитељи имају мало дужности па шта ће да раде с временом које им остаје на расположењу, за то се дакле доктор постарао. Да како, да је била још која корпорација ту, да би и она искала коју жртву од учитеља, тако да би учитељи имали 26 часова дневног рада, те би, као што рече један шаљивчина, „морали устати два сата раније“.

Предлог варошког одбора буде једногласно примљен.

Из овога се види, како ће учитељима пасти тих 300 ф. повишице, но учитељи се не боје рада, само нека им се наплати бар приближно њихов труд онако, како заслужују.

300 ф. повишице изгледа, да је много, али кад се узму у обзир терети, којих су се примили, неће им моћи нико завидети.

Панчевац.

Просвета.

Извештај о срп. вишој девојачкој школи у Новом Саду, за шк. год. 1892-3. Књига XVI. Н. Сад, штамп. А. Пајевића.

На првом месту овога извештаја налази се расправа „Право и лажно васпитање“ од П. Ј. Данас, када на сваком кораку сретамо неправилно развијене одношаје у друштву људском, од велике је потребе да се расправља о правом и лажном васпитању, јер нас је са много страна опколела интелигенција са образином, против које треба сваки искрен родољуб да се бори и да јој образину дере са лица, а како је то врло голем посао за — сада још — малену војску наше родољубиве интелигенције, то је заиста први позив учитељства и свештенства да проповедају науку истине, да тиме полажу чврст темељ правом образовању свога народа, како би се и народ сам знао наћи према својим пријатељима. Но на жалост ми имамо људи, који не врше тај свој свети задатак правилно, а то је и писац имао на уму, кад пита: „Шта да речемо за оне који с фразом у устима са катедре и предикаонице поучавају и васпитавају младеж — узданицу народну?!“ Пазимо дакле, јер „ма како — вели писац — „да се цени данас лепо и фино понашање и углађеност, морамо при оцењивању обазриви бити; морамо испитати његову унутарњост: да ли постоји хармонија између спољњег изгледа и унутарњег бића“, другим речима: ради ли тај тако као што говори, јер лепореког света има доста, али их нема доста на делу поштених. — Расправа ова има доста лепих мисли и ваља да се прочита, те онај кога се тиче да у делању своме на њу пажњу обрати, јер наши некоји средњи заводи са својим учитељицама у истини лиферују народу већи постотак таке улицкане интелигенције, која је у овој расправи приказана као погрешно васпитана. А та улицкана интелигенција вуче из народа морално зеленашки интерес. Ко је одговоран за то, него проповедници тог умидерисаног васпитања, који по својим болесним назорима држе, да су на правом путу.

О овој расправи држасмо за вредно, да две-три више речемо, јер о самом „Извештају“ нема се много рећи; он је удешен као и остале књиге те врсте.

Из предмета школских и њиховог броја часова, види се: да се српски језик са књижевношћу предавао у сва четир разреда 8 часова недељно, а мађарски и немачки сваки по 12 часова недељно, кад се по том разгледа да су и остали предмети добили одмерено часова, онда ће бити незгодно одговорити наредби Шк. Савета забележеној у одељку IV. под бр. 11. да се још више часова заузму за мађарски језик, рачун и земљопис. Но свиди нам се завршетак те наредбе, у којем се налаже: да се рукописаним учебницима не сме више служити ни један наставник, већ да свој рукопис поднесе на одобрење (држимо: на одобрење да се штампа), ако не би биле штампане књиге за који предмет. Добро би било — ако већ није послато — да се пошаље така наредба и у Сомбор у срп. учит. школу, јер и онај се „народ“ тамо јуначки бори с рукописима.

У одељку III. побројано је још, колико се из којег предмета предавало у појединим разредима. Овде ћемо обратити пажњу на кућарство и женски ручни рад. Држимо да у тим предметима треба да говоре очигледно: корито, наћве, штедњак и разгледање, како се јела готове, јер би то све од веће користи било од простог напаметног набрајања шта и како треба да се ради, а дало би се и то у малом извести као што се и друго што шта изведе. А као што је кућарство потребно домаћици, у толикој истој мери је и ручни рад. Те за то је добро што се обраћа пажња осим луксузног рада, на кројење, шав и крпљење, јер би било којешта, кад би ученица свршила вишу школу, па да мора платити за кројење и шав белог рубља или свога одела. Свакако ваљало би овоме још у већој мери обратити пажњу у новом наставном плану, за који јавља управитељ да ће се увести идуће године. Редовних ученица било је 106, приватних 17, свега 123, од тога је остало до краја год. 98. По успеху

е највећи број добрих (49), а најмањи довољних (7), недовољних има 11, а одличних 11. Осим Српкиња било је 2 Мађарице и 2 Немице. По занимању родитеља припада мален број на ратаре, а врло би потребно било по наш народ, да број ратарских кћери сачињава бар половину у овом заводу, што је заиста чудно с погледом на новосадске ратаре, којима је школа у месту, а и свесни су да већини — држим — не треба па широко разлагати потребу бољег женског образовања.

Фонд школски износио је на крају год. 27.304 ф. 97 новч. За последње три године утрошено је за сироте ученице 890 ф. 53 н, за учила 156 фор. 09 нов., остаје за год. 1893-4. за сироте ученице 2 ф. 87 нов. а за учила 107 ф. 62 н. Припомоћи сиротним ученицама издаване су из чистог прихода од годишњих беседа.

Идућа школска година почиње 1. септембра по нов. кал.

Школа ова могла би бити добар расадник народне просвете, ако јој се наставни план згодније измене и ако се том приликом више пажње обрати на потребе друштва и куће, а народу препоручујемо да шаље своје кћери у ову школу, јер женско образовање врло нам је потребно, да би Српство добило свесне матере, које ће бити од природе најмоћнији носиоци српске мисли. **Т—ц.**

Вести из народа.

— Пишу нам из **Черевића:** „О Петрову дне у два сата после поноћи преминуо је у Черевићу Јосиф Шевић српско-народни учитељ у 51 години живота свога. Покојник се родио у Молу у Бачкој, а свршио је препарандију у Сомбору. Као одличан приправник буде изабран једногласно за учитеља у Черевићу, где је увек до смрти вршио своје дужности. Покојник да је доживео октобар месец навршио би 30 година свога учитељевања; но јака болест која га је више од два месеца у прсима јако гушила недаде му дочекати те своје славе. Покојни Јосиф Шевић, оставио је лепу успомену у својој општини, што је био изврстан певац, и што је својим васпитањем и учитељским трудом своје ученике на дику и понос своје општине учио и поучавао, а томе је најбоља сведоџба то, што од његових ђака имаде свештеника, судаца, учитеља, чиновника, трговаца и т. д. За владавине бана Мажуранића у Троједници: подигао се клуб Мажуранићев да за навек укине ћирилицу, као што је и урађено. Не остадоше само четир општине, које својим школама одржаше вероисповедни тип међу које спада и Черевић. Кад је изасланик банов почео покомунаљивати школе, покојни је Шевић стао на браник против владиних намера, заједно са својом општином, не хтедоше свесни Черевићани примити комуналну школу, и тако остаде вероисповедна као што је и данас. Изасланик владин доста му је нудио и обећавао како ће га влада за то наградити; а кад је видио изасланик владин да не може да га задобије, почео га плашити да не ће имати своје мировине. Но покојни Шевић остаде и даље веран учитељ својој општини и Српству за то и кличемо: „Слава Јосифу Шевићу, лака му црна земљица била и мир пепелу његовом!“

Ђока Савић,
његов некадањи ученик и предс. црк. шк. општине.

Вести из места и са стране.

Молимо све оне наше пријатеље и претплатнике, који још нису послали претплату за другу четврт, која је већ истекла, да то одмах учине, да им се не би лист обуставио и да би уредно могли добијати све бројеве.

Администрација „Заставе“.

Крунашки фонд. Примили смо од г. ђоке Пиперског из Перлеза 12 круна које су за крунашки фонд даровали г. г. Н. Н. из Ченте 1 кр. Лаза Дракулић 1 кр., Коча Поповић 2 кр., Ђока Пиперски 1 кр., Миливој Фогараш 1 кр., Паја Фогараш 1 кр. Марко Петровић 1 кр., Макса Панић 1 кр, Макса Вуичин 1 кр., Марија Вуичин 1 кр., Јоца Берков 1 кр. Тај новац предадосмо г. Пери Дамјановићу књиговођи српске задруге.

Петров дан и крунашки фонд. После петровданског збора, пре но што се разиђоше посланици и браћа изасланици с осталим пријатељима наше странке, састадоше се сви код „Тоше“, да ту у пријатељском збору и погерљивом разуовору проведу неки часак. Том приликом је поп-Сретен Јовановић из Ст. Петера поднео предлог, да се припомогне „крунашки фонд“. Овај предлог усвојен је једнодушно и ми овде износимо на јавност списак поштованих приложника. Приложише по 10 круна: Др. Гига Авакумовић, Земун, др. Александер Рокнић, Митровица, Срећко и Меланија Јовановић, Ст. Петер. По 4 круне: Г. г. Јован Секулић и ђока Панајотовић из Митровице. По 2 круне: Поп Зарија Станковић, Нови Сад, Емил Михаиловић Сремски Карловци, Петар Петровић, Перлез, Јован З. Стојановић, Варјаш, Живан и Илија Лећански Гложан, Паја Мандровић, Вел. Бечкерек, Јован и Љубиша Михаиловић, Ст. Бечеј, Јеврем Пивнички, Сентомаш, Јован Ђорђевић, Петроварадин, Ђока Ракић, Петроварадин, Гавра Мољац, Нови Сад, Адам Чиплић, Ст. Бечеј, Шаца Пешић, Д. Ковиљ, Стеван Милетић, Нештин, Глиша Ракић-Платонов, Нови Сад, Паја Ј. Поповић, Турски Бечеј, поп Божидар Поповић, Нови Сад, Паја Урошевић, Горњи Ковиљ, Ника Јовановић, Мађ. Чанад, Ђура Танкосић, Нови Сад, Петар Попадић, Нови Сад, др. Миша Михајловић, Ср. Карловци, Сава Стојковић, Нови Сад. По 1 круну: Др. Милан Божески, Ковин, Стеван Максимовић, Д. Ковиљ, Тоша Ранковић, Г. Ковиљ, Ђока Влаовић Нови Сад, Стеван Видаковић, Нови Сад, Ђурица Ракић-Платонов, Н. Сад, Љубомир Путинчанин, Чалма, Живан Каћански, Г. Ковиљ, Кузман Танкосић, Нови Сад, Петар Кикић, Врањево, Кузман Миловановић, Силбаш, Никола Симоновић, Ириг, Софија удова Трумић рођена Симоновић, Ириг, Нана (Мите) Рогулића, Ириг, Мита Рогулић, Ириг, Никола М. Рогулић, Ириг, Олга М. Рогулић, Ириг, Мита Ђорђевић, Нови Сад, Влада Косанић, Ст. Футог. Свега **104 круне.** — Осим тога послао нам је Л. Л. Јовановић, Слав. Брод 2 круне, а г. Милош Крстић из Беле Цркве за себе и своју супругу Јецу и кћер Милу, за Јоцу Јовановића, абацију, Миту В. Јовановића, трговца из Беле Цркве, Ђоку Филиповића и Симу Белодедића ратаре из Врачевгаја 7 круна.

Српска скупштина и учитељство. Српска народна скупштина решила је да ове године не буде ревизије у основним школама из разлога, што је бивша либерална влада гонећи ваљане учитеље многе по пет шест пута премештала.

Наш пријатељ г. Милош Ковинчић, досадашњи модошки учитељ изабран је за учитеља у Араду. Арадским Србима честитамо на овом избору.

Главни одбор учитељског удружења у Србији послао је овај позив: „У недељу, 4. јула тек. год. у 11 чисова пре подне, Учитељско Удружење извршује на Калимегдану свечано откривање споменика — бисте — пок. Јована Гавриловића, који је све своје имање завештао српској држави за оснивање пензионог фонда учитељске сирочади. Српски учитељи сматрају за част што Вас могу позвати да будете учесник ове свечаности и сведок скромне и истините благодарности њихове, и надају се да ћете се Ви, као и сви ваљани родољуби, радо одазвати своме позиву. Скуп учесника прославе биће у 10 часова пре подне у Теразијској основној школи, одакле ће се тачно у 10½ часова поћи са вођеном музиком на Калимегдан. Програм свечаности објавиће се доцније преко наших новина, као и програм концерта, који ће се после подне држати на Калимегдану. — Председник приређивачког одбора: Ст. Ј. Николић. Председник Гл. одбора: Мих. Јовић.“

Увоз робе у Србију. Српски министар финансије др. Михаило Вујић издао је наредбу свима царинским званима, да се од 1. јула могу у Србију артија за цигаретле, палидрвцад и петролеум само на основу нарочите министарске дозволе увозити.

Ватра. Сада у прошлу среду око 11 часова пре подне, изненадно и непажњом млађих избила је ватра у кући г. Стевана Јефтића на житној пијаци, у суседству српске основне и више девојачке школе. У другом дворишту а у побочним просторијама те куће, за тили час обузела је ватра две зграде у којима су по несрећи саме запаљиве материје биле, но по несрећи тој још је велика срећа била, да су наши вредни ватрогасци, тако рећи у једном скоку са свима својим справама на лице места приспели, те су својом живом радњом учинили, да је ватра ограничена само на оне просторије, где је ова првобитно избила. Кад узмемо у обзир, да је у непосредној близини тих изгорелих зграда, и магацин са великом количином ране, а до магацина (с једне стране је фабрика сирћета у којим се магацинима и подрумима налази силан спиритус, те да ватра није у своме зачетку угушена, па да се распрострла могла, се највећа несрећа за цео онај део вароши догодити, које би нарочито евентуалном експлозијом шпиритуса било проузроковано. За то велимо, да је ревношћу ватрогасаца опасност отклоњена. Но сада је нужно да питамо полицију: је ли њојзи познато, да се у тој сирћетани као и свима осталима по вароши, налази у такој количини спиритуса на стоваришима у сред вароши, а то је такова опасна запаљива материја да са изазивом горњега случаја може највећа несрећа да се догоди, јер ако јој је то познато, зашто није своју дужност вршила, ако јој пак никако до сад није познато, то се при овој прилици сама уверила и могућој грдној несрећи осведочила, те се надамо, да ће својим путем и начином настојати да се једном за свагда безбедност својих грађана са те стране осигура.

† **Сава пл. Станојевић.** Телеграфишу нам из Тителa ово: Сава пл. Станојевић капетан у миру и народни добротвор умро је данас у 4 сата. — Бог да га прости, лака му црна земља!

Објава. Начелник граду Новоме Саду, г. Стеван Поповић Пеција издао је ову објаву: „Објава. Савету слоб. крал. вароши Новог Сада ставила је до знања порезна комисија за III. вар. срез извештајем својим бр. 2872/адм. 893, да ју је високо кр. уг. министарство финансија наредбом својом бр. 48.066/1893 од даљих расправа суспендевало.“

Трговина.

Нови Сад, 1. јула. Пшеница 7 фор. 60 новч. Кукуруз 5 фор. — нов. Јечам 5 фор. — нов. Зоб 6 ф. 50 н. Наполица — ф. — н. Маст 50 ф. Сланина 50 фор. Све од 100 килограма.

*

Беч, 29. јуна (11.) јула. (Оригин. извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Г. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 9399 ком. а дошло је 3641 ком. млађе врсте и 5382 комада угојених мађарског соја. Свега 9023 комад дотерано.

Трговина код малог догона живља.

Продавало се:

Прима роба	39—40—40½	нов.
Средња „	35—37	н.
Сремска „	37—38	н.
Назимад „	36—40	н.

Ово су цене од килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

Цена је сланини 48 ф.
„ „ масти 51—52 ф. Све од 100 кгр.

Новије вести.

— На дан извршења смртне пресуде над анархистом Равашолом, држали су немачки анархисти у Берлину свој јаван збор, на који је дошло до хиљаду људи. Због бурних говора и слављења анархистичких и социјалистичких начела, полиција је растерала овај збор.

— Шпански министар унутрашњих послова, Гонзалез, био је код краљице регенткиње државним послом, и ту изненадно пао онесвешћен. Однели су га кући и пред вече у неколико се поправило његово стање здравља.

У Америци, у Бразилији опет се појавили немири: власт је забранила и строго подвргнула контроли сав брзојавни саобраћај.

Дописница уредништва.

Г. А. К. у З. Тражили сте доказа, а не дођосте на збор, којом би приликом могли имати доказа, колико их год хоћете. Ако нанесе пут вас или ма кога још што не верује у Нови Сад, нека се потруди да нас посети, па ће осим свега осталога моћи да види рукопис Јотин, коју је Јовић на своју браду за љубав свом пријатељу Јоти штампао у 33. бр. „Заставе“ од 1892. Дођите и видите.

Брату Сремцу. А знате ли ви ко је тај „Стари Милетићевац“, што је нападао дра Ј. Пачу-а? То је онај, вама добро познати Пера Петровић, бивши управитељ пропале штедионице у Инђији. Мислимо, да ће вас сад проћи воља, да се још и на писање тог красног човека осврћете.

Уредништво „Заставе“ добило је на приказ ове књиге:

— **За краља и отаџбину.** Историјски догађаји од 1. и 2. априла 1893. у српској краљевској престоници. Написао стари новинар. — Београд. Цена 1 дин. 50 п. д.

— Књиге за народ свеска 36. **Аманет Српкињама.** Написао Мита Нешковић. Издање „Матице Српске.“

— Књиге за народ свеска 37. **Пчеларство.** Написао Иван Маширевић.

— **Летопис Матице Српске.** Уређује А. Хаџић. Књига 174. 1893. Свеска друга. У Новоме Саду. Штампарија српске књижаре Браће М. Поповића. 1893.

— **Цариник.** Le Douanier, der Zollbeamte. Таможенный чиновникъ. Лист за српско и страно цариништво. Излази сваког месеца. Година друга. Свеска за јуни и јули 1893. Власник и уредник Аца Миловановић. Београд. Парна радикална штампарија. 1893.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Земунска штедионица расписује стечај на упражњено место књиговође са годишњом платом од 1000 фор. и 2½% тантијеме, и на једно ново устројено место помоћног чиновника са годишњом платом од 600 фор. и 2% тантијеме од чистог годишњег добита.

Позивају се даклем сви они, који та звања добити желе, да своје молбенице до 10. августа о. г. управи ове штедионице поднесу и да уједно сведоџбама докажу, да теорично и практично књиговодство подпуно разуме и да су у стању српску и немачку кореспонденцију водити.

У име управљајућег већа:

Јов. Петровић, председник. **Петар Петровић,** управитељ.

1—1

ЗА УЖИВАЊЕ

¼ сата од вароши, на Сајлову, 3 ланца (од прилике 5 јутара) баште, са пространом кућом, виноградом, воћњаком, до 300 комада најплеменитијег по избор воћа, од најранијег до најпознијег, продајем под врло повољним условима из слободне руке.

ВОИН ЈОАНОВИЋ,
трговац
на житној пијаци у Новом Саду.

2—3

ОГЛАС.

Срп. православна црквено-школска општина у Новоме Саду потребује 65 хвати храстових дрва. Позивају се сви, који би вољни били да ову потребу подмире, да своје писмене понуде поднесу потписаној општини најдаље до 19. (31.) јула ове год.

У Н. Саду 23. јуна (5. јула) 1893.

Српска православна црквено-школска општина.

2—3

БУКОВИЧКА КИСЕЛА ВОДА.

Најчистији алкалични киселјак, одликује се од осталих киселјака својим чистим и пријатним укусом и добрим дејством за варење. Свежа пуњена, може се добити у моме стовариштy овде у Београду и то: 100 флаша од 1 лит. 20 фор. од 7/10 лит. 18 фор. и од ½ лит. 14 фор. франко Земун без царине (царина је од 100 кил. бруто 50 нов.

Поред осталих добрих и лековитих својстава, ова се вода нарочито одликује још и као веома пријатно и здраво пиће са вином јер га неофарба и не мути што код других киселјака бива.

К. Петковић,
закупац Буковичких извора.

Адреса: Стовариште Буковичке киселе воде Београд.

1—20

ГВОЖЂАРНИЦА

продаје се из слободне руке или ти пак прима човека у ортаклук. Срби имају првенство. Дотични рефлектант мора имати готовине у новцу. Обратити се ваља на администрацију „Заставе.“

1—3

ПОМОДНА МАНУФАКТУРНА РАДЊА ЈОВ. И ЂОРЂА ПЕТРОВИЋА У ЗЕМУНУ

треба ваљаног помоћника као и научника. Који би одмах или за 15 дана ступити могли.

1—2

ТРАЖИ СЕ.

Један трговачки помоћник за мануфактуру, вешт српском, немачком и мађарском језику. Понуде ваља слати **Игњату Вајнфелду у Вуковар.**

1—2

За моју гвожђарску и разних роба трговину потребујем једног младог

СПОМОЂНИКА

који говори српски, немачки и евентуално мађарски.

1—3 Nedelko Szerb Ittebe.

ЖЕНСКИ ШЕШИРА.

Најновији модели, елегантни **крагнова** у бојама, **Гепова** са шмелцом, **Штаубмантлова** од свиле и листера, нове врсте **Сунцобрана** у жанжанбојама, мушка готова **одела** велика и дечија у добрим квалитетима. **Клајдерштофа, Атласа, Сатена** и **Зефира**, велики избор **Штофова** за мушка одела.

Наручбине мушки хаљина израђујем у најмодернијим фазонама **брзо и солидно.** За салонска и фрак црна одела у свима квалитетима, препоручујем **Первиена и Тоскина.**

Цене утврђене.

ПАНТЕ СПАИЋА СИН
11—12 у Митровици

МАРИЈАЦЕЛСКЕ КАПЉИЦЕ

које су од врло великог уплива против болова у стомаку, у опште признате су као кућевни лек.

Лече: **против неимања апетита, слабости стомака, подригивања, затвора, киселине у стомаку, ватре у стомаку, сувишног пљувања, жутице, муке и повраћања, грчева, и завијања у стомаку.**

Код напоменутих болести **Маријацелске капљице** су од врло велике помоћи, а изврсност њихова признata је од дугог времена што и стотинама сведоџби потврђују. — Једно стакоце с упутством стаје 40 новч., а веће 70 новч.

Главно стовариште за Аустро-Угарску налази се код:

Török Joszef gyogyszertára Budapest, Kiralyi utcza 12 sz.

Нарочито се упозорује на заштитну марку и потпис. Само оне капљице треба узимати, које на завитку имају прилепљену зелену врпцу са потписом зготовљача (C. Brady) и ове речи: „Да су праве сведочим.“

У Новоме Саду добија се код: Г. Плавшића апот. П. Георгијевића, апот. У Петровцу: Ференци Истван апотекар. У Илоку: Франц Ласло, апотекар. У Шиду: Август Ковиак, апотекар. У Старој Пазови: Агост. Е. Ковалек.

639 36—43

Власник: Славко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.